

Ulusal sosyal bilimler kongreleri

Haftaya 15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi başlıyor. Son iki yıldır yeniden başkanlığını üstlendiğim Türk Sosyal Bilimler Derneği'nin (TSBD) düzenlediği bu kongreler 1980 yılından beri sürdürülüyor. 1995 sonrasında ise iki yılda bir sıklığında düzenleniyor. Tüm kongreler şimdiye kadar ODTÜ yerleşkesinde yapıldı. Son 20 yılda kongrelerin boyutunun büyümesi, aynı zaman diliminde 8-10 paralel oturum yapılabilmesine elverişli mekan gereksiniminin ortaya çıkması, bu arada aynı dönemde ODTÜ'nün de çok salonlu bir Kültür ve Kongre Merkezi'ne kavuşması nedeniyle kongrelerin mekan tercihi kaçınılmaz olarak aynı kaldı. Bu kongrelerin bilimsel prestiji yükseldikçe, şimdiye kadar Rektörlüğün tercihi de bu yönde oldu.

Bununla birlikte Sosyal Bilimler Kongrelerinin yüzü Ankara dışına daha çok dönük oldu. Belki kongre oturumlarının izleyicileri arasında ODTÜ'nün sosyal bilimler okuyan lisans ve lisansüstü öğrencilerinin sayısı kaçınılmaz olarak öne çıktı, hatta ODTÜ'den Siyaset Bilimi, Ekonomi, Sosyoloji Toplulukları öğrencileri Kongre düzeninin sağlanmasında TSBD yönetimine etken katkılar da sağladılar, ama bildiri sunanların büyük bölümü ODTÜ hatta Ankara dışından geldiler. Onyıllar boyunca bildiri sunanların giderek gençleşmesi süreci de yaşandı; yardımcı doçentler en geniş katılımcı kitlesini oluşturmaya başladılar, hatta küçük bir ölçüde lisansüstü ve doktora öğrencileri de kongrelerde yer edindiler; ama daha kıdemli akademisyenler de, araştırmacı kimliklerini yitirmedikleri sürece, sosyal bilimler kongrelerine ilgisiz kalmadılar ve anlamlı bir ağırlığı hep korudular. Oturum başkanlıkları düzeyinde bu ağırlığın daha da belirgin olmasına ayrıca dikkat edildi.

Türk Sosyal Bilimler Derneği'nin bilimsel kongreleri bugün yalnızca Türkiye'deki en kapsamlı sosyal bilimler kongreleri olma iddiasını değil, aynı zamanda ülkemizin farklı gelişmişlik düzeyindeki üniversitelerinin araştırmacılarını ODTÜ gibi merkezi bir üniversitemiz bünyesinde buluşturmak ve tartıştırmak gibi bir işlevi de sürdürmektedir. Bu anlamda, ancak büyük bir üniversitenin altından kalkabileceği bir kapsam ve sürekliliği, aradabir gerçekleştirdiği projelerin gelirleri dışında hiçbir düzenli geliri olmayan bir Dernek bugüne kadar sürdürebilmiştir. Bunda, büyük çoğunluğu akademisyenlerden oluşan TSBD yönetici ve üyelerinin gönüllü özverileri belirleyici bir rol oynamıştır. Bu kapsamlı kongrelerin düzenlenmesinde ve basılı malzemelerinin tümünün içeriklerinin hazırlanmasında bu gönüllü çalışmaların dışında hiçbir profesyonel destek alınmamıştır. Bu özellik kimi amatörce küçük hatalara ve gecikmelere yol açabilmişse de, esas olarak kongrelerin bilimsel niteliğinin yükselmesine hizmet etmiştir denilebilir.

TSBD son iki kongreye kadar Kongre giderlerine çeşitli resmi ve özel kuruluşlardan mali

destekler sağlayabilmişti. Ancak bu kuruluşlar, bugün artık ayrıca açıklanmasına gerek olmayan nedenlerle, bir bir geri çekilmişlerdir. 15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi hazırlıklarına bu koşullarda girişilmiş ve ilk kez Kongreye bildiri sunanların (üyelerimiz ve üniversitelerinden uzaklaştırılan akademisyenler hariç olmak üzere) küçük katkı payları vermesi uygulaması başlatılmıştır. Bu tür katkıların Kongre'nin ve TSBD'nin rutin giderlerini ancak karşılayabilecek düzeyde kalacağı düşünülmekle birlikte, eğer anlamlı gelir fazlaları elde edilecek olursa bunlar da meslektaşlarla dayanışmaya yönlendirilebilecektir. Bu arada, gene TSBD tarafından iki yılda bir gerçekleştirilen Genç Sosyal Bilimciler Ödülü yarışmasına ilginin artarak devam etmesine rağmen 2013 ve sonrasında ödüle değer görülen genç sosyal bilimcilere maddi ödüller verme olanaklarının ortadan kalktığı da kaydedilmelidir.

Türkiye'nin içinden geçtiği baskıcı koşulların koyulaşmasına ve üniversitelerin bunu daha yakından yaşıyor olmasına, bu arada Kongreye katılım koşullarının biraz daha sıkılaştırılmasına karşın, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde 29-30 Kasım ile 1 Aralık 2017 tarihlerinde gerçekleştirilecek olan 15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi, daha önce 2015'teki 14. Kongre ile zirveye çıkan katılım düzeyini aynı yoğunlukla tekrarlayabilmiştir. Kongre Programında yer alan oturum sayısı, açılış ve kapanış oturumları dahil edilip çift zaman dilimi kullanan üç oturum da ayrı ayrı sayıldığında, 98 oturuma ulaşmakta, bu oturumlarda 395 bildiri sunulmakta, ortak bildiriler dikkate alındığında 455 bildiri sahibi tartışmalara doğrudan katılmaktadır. Bu sayılara -ayrıca bildiri sunmayan- oturum başkanları eklendiğinde etken katılımcıların sayısı 520 civarına çıkmaktadır. Türkiye'de bu kapsamda başka bir sosyal bilimler kongresi -ne yazık ki- düzenlenmemektedir.

Ulusal Sosyal Bilimler Kongrelerinin artık gelenekleri arasına giren bir mesleki dayanışma duyarlılığıyla, geçen Kongremizden bu yana aramızdan ayrılan -akademisyen olsun olmasın- değerli bilim insanlarımızın anılarına oturumlar düzenlenmesi geleneği sürdürülmektedir. Bu isimler, soyadı sırasına göre, Şinasi Aksoy, İlter Ertuğrul, A. Gürhan Fişek, Aykut Göker, Selim İlkin, Halil İnalçık, Çiğdem Kâğıtçıbaşı, Orhan Koloğlu, Şerif Mardin, Erdoğan Soral ve Şirin Tekeli'dir. Bu yıl bu isimlere, üniversitedeki baskıcı ortamın etkileriyle genç yaşta yaşamı sona eren Prof. Dr. Eren Deniz Tol ile üniversiteden atılması nedeniyle intihara sürüklenen Öğr. Gör. Dr. Mehmet Fatih Traş da eklenmiştir. Hepsini saygıyla anmaktayız.

Her sosyal bilimler kongresi belirli yıldönümlerine denk gelir. Tek yıllarda kongreler düzenleme geleneği nedeniyle 1967'de kurulan TSBD'nin bu yıl 50. yıldönümü de kutlanacaktır. Kapanış oturumu da TSBD başkanlığı yapmış ve yapmakta olan son dört başkanın katılımıyla (görev sırasıyla, Ergun Türkcan, Oğuz Oyan, Korkut Boratav, Galip Yalman), "TSBD'nin ve Sosyal Bilimlerin 50 Yılı, Bugünü ve Geleceği" başlığı altında gerçekleştirilecektir.

Ama daha önemli bir yıldönümü kuşkusuz Ekim Devrimi'nin 100. Yıldönümüdür. Bu konu etrafında 29-30 Kasım tarihlerinde (hepsi de peşpeşe B salonunda olmak üzere) yedi oturum düzenlenmektedir; bu oturumlarda 27 bildiri sunulacak ve tartışılacaktır.

2017 yılının bir diğer anlamı, Marx'ın sağlığında 1867'de yayınlanabilen Kapital'in birinci kitabının da 150. yılına denk gelmiş olmasıdır. Ekim Devrimi kadar yoğun olmasa da bu yıldönümünü de anma fırsatı bulunmuştur.

2017 yılının bir diğer özelliği de, 2016 sonlarında ve 2017 başlarında üniversitelerinden KHK veya rektörlük tasarruflarıyla uzaklaştırılan genel olarak sol eğilimli akademisyenlerin sayısının 400'e doğru tırmanıyor oluşudur. Türkiye'de özgür bilimsel ortamın ve üniversite özerkliğinin sonunu işaret eden bu uygulamalar OHAL koşullarında gerçekleştirildiği için yargı yolunun da tıkandığı, kanunsuz/hukuksuz yurt dışına çıkış yasaklarıyla pekiştirildiği baskı koşullarında gerçekleşmekte ve bu bağlamda 12 Eylül döneminin baskılarını misliyle aşmaktadır. Bu çerçevede, üniversitelerinden şimdilik koparılmış olan veya halen görevde olan akademisyenler birçok oturumda bu süreci ve sonrasını tartışmaya açmaktadır.

Bu koşullarda sol Portal okurlarına düşenin 15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'ne yoğun bir katılım gerçekleştirmek olduğunu söyleyebiliriz. Programının tamamına TSBD web sitesinden erişilebilecek olan 15. Kongre'ye belki haftaya tekrar döneriz; ama şimdiden Kongre katılımcılarına ve Kongre'nin kendisine başarılar dileyelim.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/ulusal-sosyal-bilimler-kongreleri-217917